

„EDINOST“

izhaja enkrat na dan, razen nedelj in praznikov, ob 4. uri pop. — Naročnina znaša: za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K in za en mesec 2 K. — Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne ozira.

Po tobakarnah v Trstu se prodajajo posamične tevilke po 6 stot. (3 nč.); izven Trsta pa po 8 st.

Telefon številka 870.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Oglas!

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd., se računajo po pogodbi. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo v ulici **Molin piccolo št. 3. II. nadst.** Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna: ulica Carintia šte. 12.

Manifestacijski javni shod radi dogodkov na Hrvatskem.

(Dalje.)

Ko je predsednik shoda predstavil zastopnika Istrskega pol. društva, poslanca dr. Dinka Trinajstića (Živio klici), govoril je dr. Rybář približno tako le:

Slavni zbor! Ko vas vidim v tako ogromnem številu tukaj zbrane, raduje se mi srce, ker vidim, da naše prepričanje, da naša ideja, naša ljubezen do jezika, do naroda ni prazna fraza; kajti vas je privela semkaj ravno ta ideja, nikakor pa ne sovraštvo proti kakemu narodu ali razredu! Vas je privela semkaj ljubezen do našega naroda in do tistih, ki so z nami sorodni po jeziku in po krvi.

Dogodki zadnjih dni na Hrvatskem so obrnili pozornost vse Evrope na to nesrečno deželo, ki je izročena na milost in nemilost ljudem, ki nimajo srca za to deželo in za narod, ki tam živi in trpi krivice in nasilstva.

In sedaj, ko se je madjarska in madjarska kultura pokazala v pravi luči, zgraža se ves civilizirani svet na krivice in nasilstvih, ki se izvršujejo tam doli v imenu zakona nad nesrečnimi Hrvati. Kako bi mogli mi ostati hladni, mi Slovenci, ki smo jim najbližji sosedje, najbližji po krvi, jeziku in zgodovini?!

Ako ima ves svet pravico obsojati madjaronsko strahovlado na Hrvatskem, imamo gotovo tudi mi pravico izraziti svoje simpatije nesrečnim svojim bratom in protestirati proti razmeram, ki bi služile v sramoto celotni turški državi.

Ko smo v zadnjih letih čitali v novinah poročila o postopanju madjarskih mogočev in njihove madjaronske vlade na Hrvatskem, ko smo videli, kako se zatira vse, kar je neodvisnega, kako se dan na dan krši jasni zakon, kako se z nečuvanim terorizmom izlasti za časa volitev pritiska na siromašni narod, kako se ga moralno in materijalno vničuje in izsesava na korist pomadjarjenih Židov, oziroma požidovljenih Madjarov: takrat smo se vpraševali nehoté, da-li ta dežela leži še v Evropi, da-li je to res dežela, ki ima skoraj iste zakone kakor mi, ki ima celo nekako konstitucijo?!

Kdor ni znal tega, bi prej mislil, da je ta dežela kaka azijska satrapija budimpeštanskih Židov in barbarov, ki smejo tam vladati po sistemu turških paš in perzijskih satrapov.

Ali pa je narod hrvatski zaslužil to, tisti narod, ki je že večkrat takozvano civilizirano Evropo rešil pred napadi azijskih barbarov?!

Ko se je vsa Evropa tresla pred Mongoli, postavili so se jim po robu Hrvatske in so jih na Jelenjskem polju tako potolkli, da je obležalo 40.000 Mongolov, tako, da se to polje imenuje sedaj **Grobniček o polje**.

PODLISTEK.

103

Na rojstni zemlji.

Spisal Esaver-Šandor-Gjalaki; prevel M. C.

XXXII.

Sedaj, po prvem trenutku se jej je zopet živo stavila pred dušo zgodovina Blansina — in ona se je stresnila bolno — ali vendar — bila je zadovoljna, da je Lev tu. Saj ga je — ljubila!

Blinjevič je začel prvi govoriti o pomoči. V prvi hip sta pritrjevala toliko Danijel kolikor Otilija. Štefan pa je le tu pa tam pretrgal svoje sprehajanje po sobi, rekel pa ni ničesar. Potem je začel Lev, da jim raztolmači da jih pregovori. Ponudil se je, da sam pride na Dunaj in uredi stvar na vsaki način.

Seveda, ni zadosti to, da se posojilo sklone in se tako imetje reši eksekucije, ampak, da se dogovorite tudi glede skupnega gospodarenja. Kajti, vsaj za prvi čas treba v tem nekoga, ki bo gospodaril, dokler se ne najde kupec, ali se stvar kako drugače uredi. Rešeno bo vsaj nekaj. Na dražbi bi šlo za kakoršnja koli ceno; če pa preprečite prodajo, najde se kupec pozneje.

Jaz mislim, stvar je jasna: jaz sem najstarejši — pa sedaj nimam družega poklica

In kasneje so Hrvatske skozi stoletja in stoletja branili Evropo pred nepraznimi napadi groznih Turkov. Padla je grška država, uničeno je bilo srbsko carstvo na Kosovem polju; ohola Madjarija je bila nad sto let turška provincija, pašalik; v Budimpešti je sedel turški paša; sam cesarski Dunaj se je tresel pred strašnimi Turki; le Hrvatske so odbijali junaško vse napade. Še-le v drugi polovici 19. stoletja se je opustila takozvana »vojaška granica«, kjer so Hrvatske noč in dan stražili proti Turkom meje našega cesarstva in ostale Evrope.

Ker je pa Avstrija poznala hrabrost in nevstrašnost svojih Hrvatov, izrabljala jih je v novem času, ko ni bilo treba več boriti se s Turki, v to, da vzdrži absolutizem tudi tam, kjer so se začeli narodi svobodnejše gibati.

Hrvatske so morali iti tja doli v Italijo in braniti tam Avstrijo pred italijanskimi revolucijonari. Poklali so Jelačiča na Dunaj, da tam brani avstrijsko državo in prestol, poklicali so ga proti Madjarom. Ne vemo, kaj bi bilo danes iz te slavne Avstrije, da je niso leta 1848. in pozneje rešili hrvatski polki!! In potem, ko so Hrvatske obranili državo in prestol, potem se jim je dalo tako plačilo, da je skoraj najbolje molčati o tem.

Res imajo od leta 1868. Hrvatske z Madjari nekako »nagodu« ali pogodbo, po kateri bi imela Hrvatska biti enakopravna država z Ogrsko, po kateri je Hrvatom zajamčena politična in gospodarska avtonomija in izključna raba hrvatskega jezika na hrvatskem ozemlju.

Kaj so napravili iz te pogodbe? Poslali so jim za nekakega vladarja bana, kateri pa ni hrvatski ban, ampak le madjarski uradnik, madjaronski pandur, kateri ban je dokazal, da mu niso na srečo koristili hrvatskega naroda, ki mu je izročena v skrb, ampak da so mu na srečo ukazi, ki mu prihajajo iz Budimpešte.

Kakšne krivice se godé Hrvatom na podlagi te pogodbe, to vam je že povedal gosp. profesor Mandić. V obče vidimo, da se ravno nasprotno temu godi, ker se je Hrvatski zajamčilo s to pogodbo. Zajamčilo se je Hrvatom avtonomija na političnem in kulturnem, kakor tudi na narodnem polju; na Hrvatskem nima po pogodbi noben drug jezik pravice in veljave razen hrvatskega. In vendar, kako se postopa na Hrvatskem?!

Niti hrvatskega teritorija se ne spoštuje! Po hrvatskem pravu spada Reka k Hrvatski. Po hrvatski konstituciji ima Reka voliti dva poslance v hrvatski sabor. Reko so pograbil Madjari, posadili so se tje kakor gospodarji, in v tem mestu se sedaj ne vrši pravo. Reka pošilja poslance v Budimpešto! To je očito kršenje zakona.

Leta 1868. je bilo določeno, da se glede Reke imati Ogrska in Hrvatska sporazumeti. A kako se je vršilo to sporazumljenje? Hr-

— torej vprejemem jaz gospodarstvo — se je oglasil Danijel prvi.

Toliko Štefan kolikor Otilija sta se spuстила v smeh. — Pa bi v dveh mesecih vse napravil — lep gospodar bi bil to! — sta kričala oba.

— Moj dragi — je začela Otilija — edino meni pripada gospodarstvo in prevzetej posestvi. Sirota »udova« sem — za-me ni ničesar več na svetu — bratje morejo vsikdar najti svoj obstanek — Vera je mlada — more njeni moža — torej pravicoost zahteva, da jaz prevzamem posestvo.

Sedaj sta se Danijel in Štefan spustila v kroat. Navstajal je krik in prepir. Otilija je skoro besnela.

— Umirite se, otreči — je začel Blinjevič — brez sloge ne bo nič. Treba, da podpisete pogodbo z banko. A kar se tiče za na dalje, misli bi jaz, da za prvi čas ostanete skupaj — a gospodarstvo naj dalje vodi Vera, kakor doslej! — Dobro bi bilo, da Štefan da ime, ker on — kako naj rečem — za vzemlje vendar v svetu sigurno mesto. Njega bi v pogodbi določili kakor glavnega pooblaščenca zapuščine.

— Ne — ne! — sta kričala Danijel in Otilija, govoreča, da vsaki naj dobi, kar mu gre.

Vera je molčala ves čas. Njej je bilo jako težko in zoperno.

vatske niso Madjari niti vprašali, pač pa so napravili tam svojo naselbino in sedaj se že hvalijo, da je Adrija madjarsko morje: magyar tenger!

V tej Reki ustanavljajo madjarske šole, vsi napisi na javnih zavodih so madjarski, akoravno še pred 15 leti ni bilo tam niti enega Madjara.

Kako pa je glede jezika? Zakon govori jasno, da ima edino le hrvatski jezik pravico in veljavo v območju kraljevine Hrvatske in Slavonije. Komaj pa ste stopili na hrvatska tla, že slišite na železnici »mehet« in podobno. Povsod vidite madjarske napise. Celotno Belemgradu vidite na železniški postaji madjarski napis; celo tam so hoteli pokazati, kako kulturni narod da so.

Mi bi privoščali take kaprice in šale; toda tukaj se gre za zakon, ki ga kršita madjarska vlada in »hrvatski« ban v Zagrebu.

In kako je z zastavami? Ker Madjari vedó, da ima hrvatska zastava zajamčeno pravico v pogodbi, ravno zato, da ponižajo Hrvatske, da jim pokažejo, da so oni vladarji na Hrvatskem — in pri nas v Avstriji — zato jim razobešajo madjarske zastave.

Morda bi kdo rekel: vse to so malenkosti. Gotovo bi bile malenkosti, ako bi se to godilo brez namena. Toda vidi se, da se to godi namenoma; in sicer z namenom, da se ponižuje hrvatski narod, da se ga pokaže pred ostalim svetom kakor podvržen, podjarmljen narod, kakor da bi si ga bili Madjari kdaj priborili za svojo državo. To pa ni res, ne sme biti res in ne bo nikdar res!

To vse je vedela hrvatska inteligencija. Leta in leta je trpela vsa nasilstva, da si ne molče; protestirala je v časopisih in na shodih, opozicija je protestirala v saboru, sklicuje se na svoje pravice. Da zaduši te proteste, je vlada ob vsakih volitvah skušala zatreti pravo prepričanje naroda. Kdor čita poročila o volitvah na Hrvatskem, ve, da se tako ne voli nikjer drugod, nego na Hrvatskem. Tu se ne sme voliti po prepričanju, ampak tako kakor vlada ukazuje.

To je ogrski ministerski predsednik o zadnjih volitvah sam priznal s tem, da se je pohvalil, da takrat se bo sme'o svobodno voliti! Kakor da bi se svobodna volitev na razumela sama po sebi! To priznanje je pravi škandal za ministerskega predsednika!

Na Hrvatskem so morali voliti tako, kakor so hoteli vladni organi. Narodna inteligencija je bila preganjena na vse mogoče načine, in uradnik, kateri je hotel biti ne morda naklonjen narodni stranki, ampak je hotel ostati samo nepristranski, bil je odstavljen od službe, ako ni bil povrh še kaznovan. Iz zadnjih dni nam kaže to najjasnejše slučaj Trnskega, katerega so kaznovali, ker je bil v strahu obljubil kmetom, ki so ga napadli, da bo pravično postopal.

Kako so Madjari postopali z novinami, vam je tudi znano. A vse to, in to moram

Štefan je stal pri oknu in je mračno gledal v kot. »Res je, le na moje ime se da kaj doseči. Le jaz morem vsaj nekaj rešiti. A kako korist bi imel jaz od tega?« — je govoril sam sebi in v njem se je vzbudila stara zavist. Skoro bolelo ga je, da bi, od njegove četudi neznanje pomoči imeli »oni drugi« kako korist.

— Vidite, da to ne more biti — se je obrnil do Leva, tu ni pomoči. Tudi če sedaj najmemo posojilo, kaj bi koristilo to? Čez pol leta bomo zopet na Dunaju. Zato bi se jaz težko odločil, da bi kaj podpisal.

— Ali Štefan — da rešimo dom! — je zaklicala Vera.

— Ne rešimo ga — je odvrnil hladno.

— E pa dobro — ako nočete, da prevzamem jaz, tudi jaz ne podpisem. Meni da Mikolaš, kar mi gre! — je rekel Danijel hkratu.

— Pa tu li meni! — dobim vsaj takoj, pa bodi kakoršna-koli svotica.

— Ali dom naš — dom naš — se je oglasila Vera zopet.

Na vratih se je prikazal Mikolaš z Rakocijem.

Pregledala sta bila že vrt in vsa gospodarska poslopja, predno sta bila prišla v dvor. Jeznim pogledom je pomeril Mikolaš Leva in starega Blinjeviča.

(Pride še.)

povdariti, pa še ne bi izzvalo takega odpora, kakor ga vidimo danes in ne bi moglo izzvati takega gibanja, kakor se je pokazalo sedaj. In kdo je kriv, da je prišlo tako daleč? Kriva je vlada.

Ona se ni omejala na to, da je moralno in nacionalno ubijala hrvatski narod, začela je uničevati narod tudi na gospodarskem polju. Hrvatska bi lahko bila najbogatejša dežela v sredini Evrope. Toliko bogastva ima redko katera dežela daleč na okrog, in vendar vidimo, da se iz te Hrvatske, kjer je še mnogo sveta neobdelanega, leta na leta in vedno več prebivalstva seli v Ameriko.

Neki hrvatski ekonom je izračunal, da se je zadnja leta izselilo iz Hrvatske 300.000 prebivalcev, torej okoli četrtnina vsega hrv. prebivalstva!

Ako bi se tem ljudem dobro godilo v domovini, ne bi pač zapuščali rodni tal. A da zapuščajo domovino, to je dokaz, da ne morejo doma ne samo nacionalno in moralno mirno živeti, ampak da tudi gospodarsko propadajo, da ne najdejo doma kruha in služke. Temu pa je krivo tisto nesrečno razmerje finančne odvisnosti, v katerem se nahaja Hrvatska nasproti Madjarski.

Na Hrvatskem se podpira samo to, kar diši po madjarstvu in židovstvu. Madjaroni in Judje se tam bogatijo, revež delavec in kmet pa morata zgrabit za palico in iskati v Ameriki srečnejše domovine. To postopanje od strani Madjarov, da so tudi materijalno hoteli uničiti hrvatski narod, to je vzbudilo tudi trpina delavca in kmeta in zagrabil je, ne za orodje, ampak za orožje in sedaj si hoče pomagati! (Zvršetak Rvhačevega govora prinesemo jutri).

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

(Dalje.)

Podobno velja za češko univerzo v Brnu: češki narodni interesi, kulturni, državni interesi govore za-njo in njene upravičenosti si tudi njihče resno ne upa več tajiti! Vsaj kulturno visoko stoječi 6 milijonski češki narod zasluži še več, nego dve univerzi. Ko smo leta 1901, manifestovali za slovensko univerzo, smo se sklicovali tudi na žalostne razmere, v katerih živimo Slovenci na dunajski univerzi, ki bi vedno rada igrala dvojno ulogo: na eni strani hoče biti centralno avstrijsko vseučilišče, na drugi strani pa si želi ohraniti svoje takozvano nemško lice. Kar smo izvedeli takrat, velja še sedaj. Še vedno se nas smatra za manj pravne pritepence in celo s katedra čujemo še vedno nečuvane žalitve naše narodnosti. Danes pa hočemo opozoriti na drug, notranji nedostatek, ki se da trajno odpraviti le, če se ugodni željam slovenskih narodov po domačih vseučiliščih.

Tekom lanskega leta je izdala modroslovska fakulteta naše univerze obširno spomenico, v kateri toži o nedostatkih na dunajski univerzi. — V prvi vrsti kaže na pomanjkljivost v inštitutih in knjižnicah, in zahteva njihovo izpopolnitev in pomnožitev. Moderna struja univerzitetnega pouka gre iz praktično-dogmatičnega v teoretiško-akademični, to je: težje pouka prehaja iz predavanj v inštitute, kar je le sedanemu razvoju znanosti primerna konsekvencija iz onega principa, da univerza ni za rekrutiranje uradnikov tukaj, ampak zavod, kjer se dijak pred vsem navaja k samostojnemu raziskavanju in znanstvenemu delu. Ta reforma vseučilišnega pouka se je v Nemčiji že precej izvršila, Avstrija koraka seveda polagoma zadej. Tip take univerze, ki je v tem prehodnem stadiju, pa ga vkljub velikim denarnim sredstvom ne more zmagati, je naša dunajska. Tožbo o njenih nedostatkih je letos v januarju ponovil in razširil na vse fakultete, akademični senat. In v resnici trpi ves zavod!

Inštituti so nezadostno opremljeni, pretesni in maloštevilni, da ne zadoščajo tolikemu številu vedeželjnih. Vsakdo ve, kaka

težava je, priti v ta ali oni laboratorij, kako treba včasih po več let čakati nanj in kako se ravno zato v one prostore, ki so posvečeni za akademično svobodo, vtihotaplja demoralizator družbe, protekcionizem. In ravno glede njega vemo mi Slovani povedati marsikaj čudnega, kako se o vsprejemanju nastopa napram pripadnikom naših narodnosti.

Na dlani leži, da je izmej nedostatkov na dunajski univerzi iz ravnokar navedenega razloga za nas slovanske dijake najnadležnejši: prenapolnjenost. Ker moramo sinovi raznih narodov iz vseh delov države pribijati semkaj, zato imamo škodo mi, pa tudi nemški kolegi; saj smo drug drugemu na poti. K temu prihaja še drugo zlo, na katerem trpimo posebno Slovani, ki se da trajno odpraviti le z ustanovitvijo provincialnih univerz. To je naše žalostno gmožno stanje. Vendar pustimo to za danes. Dares hočem deducirati le iz prejšnjega. Iz prenapolnitve sledi namreč potreba razbremenitve dunajske univerze na korist provincialnim univerzam, slovenske v Ljubljani in češke v Brnu. Akademični senat dunajski je prosil vlado in posl. Noske je v tem smislu stavil predlog v parlamentu, naj se dovolijo velike svote, ki bodo zadoščale za spopolnitev dunajske univerze. Mi nimamo nič zoper to, da se dunajska univerza dobro opremi, a mnenja smo, da Dunaj nima pravice absorbirati skoro vsega visokošolskega preliminarja v drž. proračunu. Če se pa hoče urediti dunajska univerza modernim potrebam primerno in tako da bo zadoščala vsem slušateljem, se bodo morale naložiti velikanske svote; tedaj pa bo že bolj praktično, in mi zahtevamo to, da se jih naloži tam, kjer jih narodi zahtevajo, da se torej mesto razširjenosti dunajskega vseučilišča ustanovijo novi vseučilišči v Ljubljani in v Brnu, to pa tembolj, ker je dokazano, posebno, odkar vlada moderna struja, ki pričakuje uspešnega pouka le tam, kjer dijak in profesor intenzivno občujeta, in v institutih je naravnost princip, čim manj tem bolje — da, idealni univerze ni ona, ki šteje slušatelje na tisoče, ampak zadoščajo svojemu namenu prav izborni univerze z manj nego tisoč in celo manj nego pol tisoč slušateljev. Vse to govori za decentralizacijo vseučiliškega pouka od Dunaja proč, za ustanovitev novih kulturnih središč: za slovensko vseučilišče v Ljubljani in za češko v Brnu.

Če se razbremeniti dunajsko vseučilišče, bo s tem ustrezno tudi nemškimi kolegom, ki so na nje navezani in katerim bo potem zadoščalo. Univerze pa bodo tekmovala med sabo v znanstvu in kulturno tekmovalje še nikdar ni škodovalo! Našim krajem pa bo vir novega kulturnega procvita in to tembolj, ker so v zadnjem času vseučilišča začela dobro umevati svoj poklic: ne le znanost dalje razvijati in jo podeljevati gotovim izvoljencem, ampak jo razširjati tudi drugam in jo popularizirati. (university extension). Vse to nam morda nasprotniki deloma priznavajo. Pa porečejo: kako morete zahtevati Slovenci, ki ste pasivni, da se za vas porabi toliko denarja? Ne glede na to, da bi bilo dobro enkrat preiskati, ali ves oni denar, ki baje preveč hodi v naše kraje iz državnih blagaj, res prihaja na dobro Slovincem in ali ga ne izerpavajo čisto drugi, Slovincem tujoziri — kaže tako govoričenje popolno neumevanje državnega poklica, ki je: vsem narodom nuditi za kulturni in materijalni napredek. Če se Nemci bahajo z davki, zdi se mi to slično, kakor če trdijo premožni sloji, da delavec ne plača vinarja davka. Nič manj smešno nego oni prigovor, se mi ne zdi vprašanje: če smo državi, posebno Nemcem, le v škodo, zakaj nam pa ne dajo tolike samouprave, da bi gospodarili sami? Na Hrvaškem je slično. Madjari vedno govore, da jim je Hrvatska le na škodo, zdaj pa, ko zahtevajo Hrvatje v svojo energijo finančno samostojnost, pa je ves Izrael v plamenu. Mi pa vemo, da za našo vlado tudi princip (ki je nemoralen sam na sebi), da dobivaj kulturo, kdor plača, ni merodajen, marveč je merodavno narodno-politično prepričanje vodilnih krogov, ki se boje visokega kulturnega napredka Slovanov! (Pride še.)

Politični pregled.

V Trstu, 19. maja 1903.

Italijani in Nemci. Visokošolsko vprašanje je postalo sporno jabolko mejnjimi, ki so si sicer najbolji, najintimnejši prijatelji. V Prigorju so si zaveznički proti

Slovanom in opravičujejo to zavezništvo s povdarjanjem, da se obojni sinovi kulturnega naroda, prvoborniki civilizacije. V Inomostu pa se zaveznički med seboj pretepajo, kakor da je ravno pretep postulat evropske — civilizacije.

V soboto je imel italijanski docent na vseučilišču v Inomostu, Lorenzoni, svoje prvo predavanje in o tej priliki je prišlo do srditega pretepa med dijaki obeh narodnosti. »Neue Freie Presse« zvrta krivdo na Italijane, češ, da jeden njih je označil Nemce za »pse«.

Tudi na ulico so nemški dijaki sledili Italijanom: in bi bilo gotovo prišlo do novih spopadov, da se ni policija zarila med oba sovražna si tabora.

Jako značilen moment je na vsem ta, da je rektor vseučilišča v Inomostu, potem, ko so govorili argumenti nemških pesti in nemških palic in pa italijanskih opraskanih obrazov, pohvalil nemško dijaštvo, da se je korektno vedlo. To je značilno, ker priča, kako oblasti, podrejene naši naučni upravi, kar beračijo za milost nemških buršev. In tako je na vseh vseučiliščih, kjer gospodujejo Nemci. Lahko je torej pogoditi, kakovo stanje imajo še le slovenski dijaki na univerzah na Dunaju in v Gradu!!

Za Italijane so pa dogodki teh dni v Inomostu britka lekcija. Če še ne vidijo, potem jim ni pomoči. Saj je menda dovolj jasno: kjer Nemci rabijo Italijane za boj proti Slovincem in Hrvatom, tam so jim zaveznički; tam pa, kjer žive v dotiki le Nemci in Italijani — tam pa so prvi istotako nestrpnosti in fanatični proti drugim, kakor so tam, kjer žive skupno z nami, obojni skupno fanatični proti Slovanom. Ta nedoslednost tepe Italijane in jih bo tepla. Ako bi bili malec dosledni, bi imeli lahko v nas, in preko nas v vseh Slovanih, zavezničke za pravo na polju visokošolstva, kakor so jim naši zastopniki tudi včeraj pokazali v tržaškem mestnem svetu.

Poljedelski kongres. Včeraj popoldne vršil se je na Dunaju kongres zastopnikov deželnih kulturnih svetov in kmetijskih družb iz vse monarhije. Sklenilo se je, da se bo vsako leto skliceval kongres zastopnikov deželnih kulturnih svetov in kmetijskih družb ter da se ustanovi velik dnevnik, ki bo zastopal interese poljedelcev.

Dogodki na Hrvaškem. Iz listov posnemljemo nastopne vesti:

V soboto so zaprli v Zagrebu socialista Vitimirja Korača in vsa njegovo družino. Razna teh so zaprli še 30 socialistov. Madjarom imponirajo dogodki tako, da so kar zgubili glavo, da že ne vedo, kaj govore, ko stikajo po vzrokih temu gibanju. Pravi vzrok pa je v brezakoničnosti in demoralizaciji, ki sega že tako daleč, da otroke in člene uradniških rodbin silijo, da morajo biti vohuni in špiceljni!!

Na stotine in stotine ljudi je zaprtih, ki niso zahtevali družega, nego, da se vrši zakon. Vlada na Hrvaškem je personificirana anarhija. Mnogo ljudi je kompromitiranih, ker so na poštah odpirali njihova pisma. Znanega suspendiranega predstojnika Tršaškega so odpravili v blaznico v Stenjevecu. V Škrljevcu so tirali v ječo enega 14 in enega 15 letnega dečka. Mestni zastop v Bakru je razpuščen. Župan Pinterič je suspendiran. Suspendiran je tudi baje okrajni sodnik Cepulč. V Bakru je namreč umnožica osvobodila aretirane, med katerimi so bile tudi 4 ženske, in je napala sodno poslopje in okoliško hišo. Množica je neprestano vsklikala: Živila svoboda! Smrt banu!

Tudi na Sušaku vre neprestano, da se oblasti neprestano boje novih izgrediv. V Plazeh in Senju so bili predsinočnim izgredi.

Tržaške vesti.

Resolucija, vsprejeta na nedeljskem shodu radi dogodkov na Hrvaškem, se glasi:

Z ozirom na to, da je politično in gospodarsko usadovanje v kraljevinah Hrvatski in Slavoniji, do katerega je dovedel vladni zistem bana Khuena Hedervarya po krivičnem tolmačenju hrvaško ogrske nagodbe; po nezakonitem omejevanju ustavnih državljanских pravic izlasti osobne svobode, svobode tiska in združevanja; po slabi upravi; po zatiranju narodnega gospodarstva in finančnega izkoriščanju Hrvatske na korist Ogrske; po protizakonitem razobešanju madjarske zastave in usiljevanju madjarskega jezika na hrvaškem teritoriju — vstavilo razmere,

ki so v protislovju z vsakim pravnim činstvovanjem in ki očitno pokazujejo namen, da se na korist madjarskega imperijalizma uniči narodno in državno pravo Hrvatske, kar bi bilo na očitno škodo Slovincem in Hrvatov tudi v tej državni polovici in Slovanov sploh,

izjavljajo Slovenci in Hrvatje iz Trsta in okolice, zbrani na shodu 17. t. m., svojo solidarnost s pravičnimi težnjami hrvaškega naroda v Banovini; prosvedujejo proti temu, da skupna vlada podpira vlado na Hrvaškem in da daje banu grofu Khuenu Hedervaryju na razpolaganje skupno vojsko ter jo celo pomnožuje z regimenti iz naše državne polovice, in posveduje proti spijonaži Hedervaryjevih detektivov v Avstriji in opozarja poslance, naj store potrebne korake, da se Khuenovi biriči izženejo čez mejo.

Iz Gorice je došla nastopna brzojavka:

Ker je bila prvotna brzojavka inhibirana, kličemo imenom rojakov, katere zastopamo: vaš današnji protest proti zatiranju bratov odmevaj po vsem slovanskem svetu in vzbudi ogenj solidarnosti, ki požge vse okove ter onemogoči zlodejstva tiranov.

Mestni svet. Sinočnja sejo mestnega sveta otvoril je vladni zastopnik, namestniški svetovalec vit. Alojzij Fabiani in, ker je bil svet. Rasovih vseh bolezni odsoten, predstavitel je starostnim predsednikom svetovalec Evgenia Morpurga.

Svetovalec dr. Venezian je na to utemeljeval nujni predlog, tiče se resolucije, ki žigosa postopanje proti italijanskim vseučilišnikom v Inomostu; povdarja pravico Italijanov do popolnega laškega vseučilišča v Trstu; zahteva popolno enakopravnost italijanskih vseučilišnikov na inomostskem vseučilišču, dokler se ne ustanovi laška univerza v Trstu; se zahvaljuje Tridentincem na izrazih solidarnosti in nalaga delegaciji, naj ukrene vse potrebno, da zmaga pravo in pravica.

Ko je mestni svet vsprejel nujnost Venezianovega predloga, otvoril je predsednik razpravo o tem predmetu.

Prvi se je oglašil za besedo svetovalec dr. Rybář in v svojem ter v imenu ostalih okoličanskih svetovalec izjavil sledeče:

Soglašam popolaoma s protestom proti postopanju nemških visokošolcev v Inomostu: Pripoznavam pravo Italijanov do lastnega vseučilišča in bi tudi glasoval za ustanovitev takega vseučilišča v Trstu. Ali tega ne storim tako dolgo, dokler bodo Italijani odrekli tržaškim Slovincem slovensko ljudsko šolo. Dokler se to ne zgodi se bomo jaz in moji kolegi iz okolice vzdizevali glasovanja glede ustanovitve laške univerze v Trstu. Danes pa bom glasoval za protest proti postopanju nemških dijakov, ako se ta protest loči od zahtevanja po ustanovitvi laške univerze v našem mestu.

Svet. dr. Venezian je izjavil, da ne more svojega predloga razdeliti, na kar je večina njegov predlog vsprejela.

Svet. dr. Spadon je na to poročal o predlogih verifikacijskega odseka za volitve v mestu. Iz tega poročila je razvidno, da so se proti volitvam v mestu uležili trije protesti in sicer od gospodov dr. Mihaela Depangherja, dr. Gino Dompierija in Adolfa Bianchija. Poročevalec je predlagal, naj se ti rekurzi odklonijo ter volitve odobrijo.

Za besedo se je na to oglašil svet. dr. Edvard Slavík, ki je v svojem in v imenu ostalih okoličanskih poslancev izjavil:

Postopanje kompetentnih oblasti ob ravnokar mirnih volitvah je bilo v mnogih oziirih nezakonito in nepravilno.

Pred vsem se je kršilo predpis § 44. mestnega statuta, ki zahteva, da se objava o razpisavljenju volilnih list priobči vsem hišnim gospodarjem, a vlada, dasi o tem obveščena, je vsejedno razpisala volitve.

Kričečo krivico pa je zagrešil mestni svet s tem, da je »a alimine« odbil vse slovenske vsklike in se žulim, da vladi, ki je pač označila to postopanje nezakonitim, se ni zdelo potrebno popraviti to kršenje zakona in da je celó imela tako silo z razpisom volitve, da se niti držala ni 14-dnevne roka, zahtevanega po § 44. mestnega statuta in s tem zagrešila novo nepravilnost.

Glede III. mestnega razreda moram ponavljati mnenje, zastopano po gg. Goriup-u, Rybář-u in Gregorin-u, t. j. da po § 33. mestnega statuta imajo volilno pravico tudi državni uslužbenici.

Radi kršenja svojih narodnih pravic smo uležili pritožbo na državno sodišče.

Z ozirom pa na to, da ima odločiti o razlagi § 33. mestnega statuta državno sodišče in z ozirom na to, da vse te nepravilnosti in nezakonitosti niso mogle uplivati na izid volitev v našo škodo, izjavljam v imenu svojih kolegov, da bomo glasovali za potrjevanje volitev, pridržuj si pa da zahtevamo od državnega sodišča priznanje in brambo naših narodnih in političnih pravic, ki so bile kršene ob zadnjih volitvah.

Mestni svet je na to odobril volitve v mestu in potem na predlog poročevalca dr. Perco-ta, brez debate, tudi volitve v okolici.

Ko sta še dr. Mazorana in dr. Cimadori stavila nekatere nasvete glede sestave odsekov, bila je seja zaključena.

Institucija »moretov« na galeriji je tudi sinoči med govoroma svet. dr. Rybářa in dr. Slavika jako dobro funkcionirala. Ropotanje in žvižganje jej je šlo izborao od rok. Mi bi gospodo od večine slednjič enkrat vendarle vprašali, kako korist imajo prav za prav od takega počenjanja galerije? Ali se na tak način kaže italijanska kultura? Ni-li to največa sramota za naše mesto in posebno še za laško večino, da se poslužujejo takih nizkih sredstev.

Pa ne da bi večina 48 italijanskih mož imela strah pred manjšino 6 slovenskih mož? Če ta manjšina nima prav se svojimi nazori, bo vendar — bi menili mi — med 48 italijanskimi možmi toliko — intelligence, da bodo znali naše zavračati! Če pa imajo naši prav se svojimi nazori, no, potem pa — imajo ravno prav! In proti temu, kar je prav, je ravno razgrajanje na galeriji ne le malo častno, ampak tudi obnemoglo sredstvo.

Kaj pomenja to? Kakor je razvidno iz poročila o sinočnji seji mestnega sveta, zastopal je vlado, namesto namestništvenega svetovaleca vit. Jettmarja, svet. Fabiani. Vit. Jettmar, ki je že mnogo let funkcioniral kakor vladni zastopnik, je naenkrat izginil iz mestnega sveta, in sinoči ga ni bilo več.... Morda pa so se gospoda na namestništvu slednjič vendarle začeli nekoliko zanimati tega odkritega zaveznička tržaške kamore in so ga radi tega nadomestili z drugim funkcionarjem. Zadnji Jettmarjev nastop v mestnem svetu bil je res tak, da je v sled istega močno trpel ugled vlade. M z je kar naenkrat začel v »svojem imenu« prepevati slavospeve kamori in to ga je brzkone strmoglavilo. Morda je tudi vlada prišla do spoznanja, da smo mi imeli prav, ko smo trdili, da vladni zastopniki v mestnem svetu nimajo ničesar govoriti v svojem imenu, marveč le v imenu istega, ki jih pošilja tjakaj!

»Slovenec« in »Slovenskemu Narodu«. »Slovenec« se je izvolil baviti z nami in nam — groziti v svoji 108. in 109. številki.

V prvo imenovani številki odklanja odgovornost za to, kar delajo Jurizza in drugi »narodni odpadniki«, a v isti hip čita nam, da smo provzročili »razkole«. Ime Rie-manje da je »mejnik v politični zgodovini tržaških Slovincem«.

V 109. številki svoji pa je bil »Slovenec« celó tako — ljubeznjiv nasproti nam, da je poslal v svoj svet senzacionalno vest, da »Edinost« slavi »vsakega bandita« kakor narodnega mučenika. Ali to očitanje da mu je le »postranska stvar«, glavno pa je to, da »Edinost« »kakor grob molči« o »juridičnem vprašanju jezika in jurisdikcije«.

Naš odgovor bodi kolikor le možno kratko.

Pravno stališče ríemanskega vprašanja, — vprašanja, kam spada Ríemanje — se stoji v tem, da je Rím provizorično dal jurisdikcijo škofu križevackemu, dru. Drohobeckemu. To smo povedali in povdarili najmanj že stokrat, a »Slovenec« prihaja z očitanjem, da o tem vprašanju — pravnem stališču — molčimo kakor grob. Tu je dvojno možno. Ali »Slovenec« greši, računa je — kako bi rekli?... recimo: desorijentacijo svojih čitateljev; ali pa so gluha njegova lastna ušesa!

Po naši že tolikokrat ponavljani konstataciji je torej jasno, kakor bdi dan, kako so grešili oni, ki so radi zahtevali slovo. bogoslužnega jezika razbili katoliško občino! Mi stojimo na stališču, na katerem je vse jugoslovansko novinstvo: da ima ves narod naš pravico do Ciril Metodijeve cerkve.

Kar se dostaja v tem pogledu Riemann in vseh drugih duhovnih dolinske župnije, stoji dejstvo, da imajo tam neoporečnih dokazov — in tam so celo v glagolici pisane matice in urbariji. Zato je nečuvstvo od slovenskega lista, da se je — hoté podati nov »dokaz« proti glagolici — drznil napisati cinično trditev, da je le neki duhovnik prinesel v Riemannje glagolsko knjigo.

Zaradi klevete na račun riemanjskih »banditov«, ki da so skruli cerkev, rezali vrvi, napadli kapelana Krančiča, mu raztrgali obleko, uganjali nečistosti na ulici — trdimo pred vso slovensko javnostjo, da so te zatožbe to, za kar smo jih označili — nečuvstvene klevete. »Slovenec« trdi, da so bili nekateri Riemannje kaznovani radi tega. Naš odgovor: z imeni na dan! In sporočeno bodi »Slovenec«, da mu hoče sam riemanjski načelnik olajšati dokaz. V ta namen je isti izročil orožnikom dotično številko »Slovenca« s prošnjo, naj preiskujejo!

»Slovenec« prisega, da ni v nikaki zvezi z Jurizno in drugimi »narodnimi izdajci«. Ali menijo gospoda pri »Slovenec«, da so tržaški Slovenci že pozabili, kaj vse so gospoda pisali proti Rojnančanom? Sicer pa dokazuje zveze, katerih se »Slovenec« sedaj tako brani, način, kakor dosledno in z verno piše o škedenjkih, po znanem najintimnejšem somišljeniku in zavazniku Jurizze, župniku Cavaliehu, fantaziranih ženskah (moški je bil en sam med njimi in se imenuje Godina-Lešo, ki je slepa kreitura Cavalieheva), ki hodijo v Riemannje, da s škandaloznim vedenjem na javni ulici izvajajo domačine. O nekaterih teh žensk so nam škedenjski možje doposlali celo literaturo... s čemer počemo za sedaj na dan iz obzirov na javno moralo in porabimo le v skrajnem slučaju. Vendar si ne moremo kaj, da ne bi konstatirali, da so te ženske, prišedše v Riemannje, z infamno-porogljivim, krototnim smehom Riemannjem v lice izživale iste, in da so te nekatere, posebno — uzorne tako daleč spozabile o tem, da so se — le z velikim samoprenagovanjem pišemo to — bile z rokami po tistem neimenljivem zadnjem delutelesa in so o tem privzdigovale krila!!! Tako je etikorijaša Cavalieha ekspedicija v Riemannje — reševala vero in moralo!

Prava sreča je bila za te izzivalke, da so riemanjski — banditje tako mirni ljudje, sicer bi se bilo baburam godilo nakoliko drugače, tako: kakor so pošteno zaslužile!

Gospoda, to je fakt! In po takem postopanju ljudij, na katere menda »Slovenec« zida svoje račune, je ta list še tako slep, da računa, da pride, čemur se še vedno nadeja v svoji 103. številki, da namreč ljudje »izpregledajo«! Kako naj »izpregledajo«, ko so itak že na onih ženskah več nego preveč — videli!

»Slovenec« pravi, da ime Riemannje znači mejniki v politični zgodovini tržaških Slovencev...! Da-li se bo pa na tej strani »mejniki« tržaško politično življenje razvijalo v tisti smeri, kakor želi in pričakuje »Slovenec« — o tem bo govorila bodočnost. Mi imamo svoje mnenje. Da vidimo torej!

Naj odgovorimo še »Slov. Narodu«!

»Slov. Narod« nas je po svojem znanem načinu podrezal v 109. številki — torej isti dan kakor »Slovenec« — na dveh mestih. V uvodnem članku nam nekako podtika z ozirom na notico v »Slovenec« o prispevkih slovenske inteligence za turnarsko slavnost v Ljubljani, kakor da smo »z nekaterimi previdnimi opazkami — ki pa nikogar ne preslepe« — pridružili »Slovenec«.

To podtikanje odklanjamo. Mi smo govorili, kakor nam je narekovalo naše narodno stališče. Če je stvar resnična, zaslužili so dotičniki grajo brez vsakega ozira. Če pa ni resnična, pada odij na »Slovenca«. Povsem logično je bilo torej, da smo pozvali »Slovenca«, naj pride z imeni na dan! In s tem nismo storili nič drugega, nego je storil — »Slov. Narod«!

V prvi notici v istej številki pa piše »Slov. Narod«:

da je »Edinost« tako ponižna, da »zamolči malone vse«, kar se godi v laškem taboru; in

»Edinost« je ustanovljena za boj proti Lahom, pa je ta boj že davno opustila; samo pritrjuje da se še časih, sicer pa da se je popolnoma posvetila — nerganju.

Ali naj odgovarjamo na te insinuvacije?

Ne, ni treba; kajti, kjer je trditev v takem kričnem kontrastu z resnico, ki se kaže v vsakdanjih dogodkih, ki se je pokazala še posebno v vsej dolgi arditni volilni kampanji in s je pokazalo na sijajen način na nedelj-skem shodu, kakov narod so si znali vzgojiti tržaški baje ničvredni politiki — kjer tako govore dejstva — tam pač ne treba, da bi naša slabotna beseda prihajala na pomoč — resnici!

Če gospoda ločejo po vsej sili trdit nekaj, kar ni res — svoobodno jim. Mi se ne bomo prepirali z njimi. Ali to le izjavljamo naravnost in brez vsakega obzira:

Položenje vodilne gospode na Kranjskem — kakor v osrednji pokrajini — je menda nekoliko drugačno, nego tu ob periferiji. Izjavljamo pa, da prenehamo z rekriminacijami na naslov Ljubljane v isti hip, ko bomo videli, da so začeli — to velja na adreso obeh taborov — proti Nemcem rabiti vsaj polovico tiste energije, kolikor jo kažemo mi v borbi proti Italijanom!

A slednjič naj si zapomnijo gospoda, da v našem boju nam ni rabiti svojih moči le proti gospodovalni italijanski stranki, ampak tudi proti vladi, ki je zvezana žajo, proti politiki cerkvene oblasti in proti pangermanski ekspanzivnosti.

In ljudje, ki vzdržujejo že leta borbo na toliko front, menda vendar ne morejo biti tako »za nič« kakor bi hotel uveriti »Slov. Narod« — isti »Slov. Narod«, ki je po naših volitvah radostno zabeležil velikanski preobrat na bolje.

»Slovenski agrarec za Madjare«. — Včerajšnji »Slovenec« piše in posnemamo danes brez vsake pripombe:

Včeraj nam došla »Edinost« prinesla je pod tem naslovom in s podpisom Ypsilon napad na g. drž. poslanca Povšeta. Informirali smo se pri g. drž. poslancu, ki nam je odgovoril to le: Carinski odsek je zavrnil ta teden le razpravo o žitu, vinu in zelenjadi. Poročevalec je bil poslanec dvorni svetnik dr. Marchet, ki je le za ječmen po želji Čehov predlagal zvišano carino, za drugo žito pa je po predlogu vlade nasvetoval dotične carinske zneske. Neresnično je torej natolcevanje člankarja, da sem bil referent in predlagal zvišanje carine na žito. Istina je, da se niti vdeležil nisem debate, pač pa glasoval za one predloge, (posl. monag. Periča), da se za Dalmacijo zviša kontingent žita od 50 na 100 tisoč kvintalov, ki naj vhaajati more v Dalmacijo brez carine; istotako za predlog poslance Basevi ja iz Trsta, da se istotako dovoli za Primorsko 300 tisoč kvintalov žita uvoziti brez carine, in oba imenovana gg. poslance bodeta pritrdila, da se imata pač mnogo tudi meni zahvaliti, da sta bila predloga od carinskega odseka upoštevana. Pri tej razpravi pa sem z vso odločnostjo se potegnil za carino na vino, s tem za odpravo zloglasne vinske klavzule, ki je toliko škode povzročila osobito vinarstvu v južnih deželah. Istotako sem dosegel z govorom svojim, da se ima ščititi pridelovanje zgodnje zelenjadi in zgodnjega krompirja, s kratka: storil sem več kakor svojo dolžnost in sicer prav za južne dežele. Če sem pa kot poročevalec za carino na živino in prideke iz živinoreje deloval na zvišanje carine, storil sem le svojo dolžnost, ker za ogromno večino slovenskih kmetovalcev je le še dohodek iz živinoreje zadnja opora in da je vsaj še nekaj slovenskih kmetijskih domov trdnih, je pač le s podporo živinoreje bilo mogoče, in to ščititi je bila moja dolžnost. Bodi še člankarju povedano, da so skoro vsi indistrijski in mestni zastopniki glasovali za po meni predlagane carinske predloge, ter izjavili, da so po utemeljevanju mojih nasvetov se uverili, da so živinorejci ne le opravičeni, ampak naravnost siljeni v obrambo domače živinoreje tako carino zahtevati. Istotako vidi člankar, da so vse države, osobito pa Nemčija povišale carino na živino, in ko Nemčija sklene na našo živino potrojeno carino, naj naša država mirno prepusti naše živinorejce popolnemu propadu! Nazore pa v tem članku »Edinosti« sem slišal le od enega člana v carinskem odseku razvijati, ta je bil soc. dem. Seitz, ki je sploh predlagal popolno odpravo carine na vse kmetijske pridelke; to pa pomeni popoln propad slovenskega kmetškega stanu in tega braniti smatral sem vsikdar za svojo dolžnost. Na vse druge naslane opazke, na pr. soglasje z ogrskimi magnati, ne reagiram, vprašam pa uredništvo »Edinosti«, ali naši hrvatski bratje v Hrvataki in Slavoniji niso pridelovalci žita, vina

in živine, ali so res samo ondotni veleposelniki pridelovalci žita, vina in živine? — Ne spuščam se v daljše razprave, ker imam čas bolje porabiti v prid našega kmetijstva, kakor s tistimi polemikami. — Povše, drž. poslanec. — Upamo, da tržaška »Edinost« priobči tudi ta odgovor krivično napadenega g. posl. Povšeta, da bodo tako njeni čitatelji spoznali resnico.

Domačini tujei — in tujei domačini! Dogodil se je sledeči slučaj:

Mizaraki mojster Bonazza Josip ima v svoji delalnici do 30 delalcev. Med temi je šestorica italijanskih podanikov in približno toliko Slovencev; ostali so Tržačani. Dokler je Bonazza držal le omenjeno šestorico laških podanikov in ni še imel slovenskih delalcev, je bilo to nekim italijanskim »socijalistom« (?) vse prav in v redu; ko je pa rečeni najel petorico delalcev iz Kranjske — se je našla neka »veleplemenita« duša, ki je šla na magistrat tožiti Bonazza, da si najema tuje, ko je vendar toliko domačinov brez dela!

Da je magistrat pozval gosp. Bonazza na »odgovor«, to se umeje ob sebi.

Kakor je torej razvidno iz tega slučaja, je avstrijski Slovenec tu tujec, laški podanik pa — »domačin«!!!

Do tu so tržaški irredentariji, na čelu jim magistrat (ob strani pa vlada), pritirali stvar!

Magistrat sam najema laške podanike na občinska dela; vsi večji zavodi so polni laških podanikov — »domačinov«! — Slovenci in drugi avstrijski podaniki pa morajo — ker so »tujei«, — v daljno Ameriko s trebuhom za kruhom!!

Kjer je v Trstu kaj zaslužka, tam delajo (žalibog, da celo pri nekaterih slovanskih tverdkah!) Lah, kjer treba krvaveti predno se zasluži za vsakdanji kruh — tam delajo Tržačani in Avstrijci!

To megleno obzorje pa treba razjasniti! — Mi Tržačani in znani vsi narodi naše države moramo se enkrat jasno in glasno povedati, da ne bomo več trpeli takega zapostavljanja! Prvi, ki naj si tu služi kruh, smo mi in naši sodržavljeni!

Ako pa preostane kruha, (kar pa se o sedanjih razmerah ne godi), potem še le naj se kličjo sem tujei, toda ne z namenom, da bodo tu delali konkurenco domačinom, kakor jo delajo sedaj!

V Italiji ne trpe naših ljudi, pa bili ti tudi irredentarskega mišljenja. Ne trpe jih, ker sami nimajo dovolj kruha. Mi smo molčali, tako dolgo, dokler se je dalo živeti, ako tudi revno. Sedaj je pa postalo razmerje neznosno in zato moramo ukreniti kaj, kar zagotovi kruh v prvi vrsti domačinom. In to: pravim domačinom!

Slovenski delavci.

Za izlet v Ajdovščino. Od vseh strani nam prihajajo vprašanja, kako stoji stvar s posebnim zabavnim vlakom, ki ga namerava najeti naše »Kolo« in ki naj bi dne 1. junija vozil iz Trsta v Ajdovščino.

Omenjeno društvo je po veleprijaznem glavnem prometnem inšpektorju državnih železnic v Trstu, gosp. vit. pl. Eggenbergerju, izvedelo, da vipavska železnica ne more prirediti posebnega vlaka, ker nima dovolj vozov in ker tudi stroji, ki vozijo po rečeni železnici, ne morejo voziti večih vlakov.

Isti gospod inšpektor je zastopnikom »Kola« obljubil, da v slučaju, ako v to privoli uprava južne železnice in ako ta poslednja da potrebne vozove, pošlje on iz Divače en večji stroj, ki bi vozil iz Gorice v Ajdovščino. (Stroj južne železnice ne more pod nobenim pogojem voziti po vipavski železnici.) Ta operacija bi stala (prepeljava stroja tja in nazaj) 216 kron, katere bi morala državna železnica plačati južni.

»Kolo« je vsprejelo vse stavljene pogoje in je s hvaležnostjo vzelo na znanje preprijazno sodelovanje g. vit. pl. Eggenbergerja, kateremu izrekamo na tem mestu iskreno zahvalo.

Glavno vodstvo južne železnice na Dunaju nam, do sedaj, ko to pišemo, še ni odgovorilo na našo ulogo. Včeraj zjutraj smo brzojavno urgirali in plačali odgovor, a do sedaj ni še odgovora.

Odbor »Kola« je sklenil počakati še do četrtka zvečer in ako se stvar za posebni vlak ne reši do tega dne, najme »Kolo« potrebne vozove, za katere je že v dogovoru.

Storilo se je vse mogoče, da se vstreže Tržačanom in Goričanom (za te zadnje je pri »Kolu« posredoval g. dr. Tuma). Vsa-

kako pa je mogoče, da se stvar še zadnji čas reši povoljno.

Blagajnik.

Pevsko društvo »Kolo« naznauja vsem svojim gg. pevcem in pevkom, da se bodo vršile vaje za moški zbor v sredo zvečer, za mešani zbor pa v četrtek ob 3. uri pop.

O d b o r.

V Italiji in — pri nas! Ko je pri nas v Avstriji, oziroma na tržaških tleh narod razsajal o priliki zavratnega umora naše cesarice po bodalu italijanskega zločinca, so bili demonstrantje najstrožje kaznovani.

Sedaj pa poslušajte!

Dne prvega aprila se je bila v Milanu na Laškem zbrala ogromna množica izgreznikov, ki so razbili okna ruskega konzulata, ki so že trgli z zidu ruski grb in ki so došlo redarstvo dejanski napadli in ranili več redarstvenih organov.

Prošlo soboto je bila na milanskem deželnem sodišču razprava radi navedenih dogodkov in je državni pravdnik predlagal za Leopolda Gerosa in Antona Sassu po 1 leto in 10 mesecev zapora; za dva brata Lucini po 1 leto 3 mesece in 25 dni zapora; za Rota, Novi in Sisti pa po eno leto in sedem mesecev zapora. Vsaki teh obtožencev naj bi plačal še po 150 lir denarne kazni.

Sodni dvor pa je obsodil: Antona Sassu in Leopolda Gerosa na 45 dni zapora, Antona Luciani pa na 25 dni zapora! Ostali so bili popolnoma oproščeni!

Sodni dvor je izjavil, da so toženi zakrivil le to, da so se uprli redarstvu — vse ostalo je bilo po mnenju teh sodnikov — nič!

Razsodnim ljudem prepuščamo komentar.

Dražbe promišlin. V sredo, dne 20. maja ob 10. uri predpoludne se bodo valed dražbe tuk. c. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vršile sledeče dražbe promišlin: ulica S. Giovanni 12, ogledalo s stojalom; ulica Sorgente 5 in ulica Leo 9, hišna oprava; ulica Salice 19, marmornate plošče; ulica del Veltro 511, 3 mizarске klop; Corso 18, fotografski stroj ter oprema v zalogi; ulica Rossetti 752 hišna oprava; Piazza S. Francesco 1, hišna oprava; ulica Foscolo 7, hišna oprava; Vicolo S. Fortunato 29, hišna oprava.

Vremenski vestnik. Včeraj toplomer ob 7. zjutraj 12,2, ob 2. uri popoldne 17,5 C. — Tlakomer ob 7. uri zjutraj 762,5. — Danes plima ob 11,55 predp. in ob 10,55 pop.; oseka ob 6,3 predpoludne in ob 5,42 popoldne.

(Dalje na četrti strani.)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Svoji k svojim!
ZALOGA
pohištva
dobro poznane
tovarne mizarске zadruge v Gorici (Solkan)
vpisane zadruge z omejenim poroštvom
prej Anton Černigoj
Trst, Via di Piazza vecchia (Rosario)
št. 1. hiša Marenzi.
Največja tovarna pohištva primorske dežele.
Solidnost, zadržanost, kajti les se osuši
v to nalašč pripravljenih prostorih s tem-
peraturo 60 stopinj. — Najbolj udobno, mo-
derni sestav. Konkurenčne cene.
Album pohištva brezplačno.
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tovarna pohištva
Aleksander Levi Minzi
— ulica Tesa št. 25. A. —
(v lastni hiši)
ZALOGA:
Piazza Rosario (šolsko poslopje).
Cene, da se ni bati nikake konkurence.

Sprejemajo se vsakovrstna dela tudi po posebnih načrtih.
Ilustrovan cenik brezplačno in franco.

MATTONI
GISSHÜBLER
naravnost
alkalijna kislina

Brzajavna poročila.

Državni zbor.

DUNAJ 19. (B) Zbornica poslancev. — Po prečitanih došlih spisov je zbornica začela razpravo o nujnem predlogu poslanca Biankinija, s katerim se pozivlja vlada, naj ukrene potrebno, da se po banu v Cislajtano poslani agentje odpravijo, da se navedejo vzroki, zakaj se je uvedla predpreiskava proti tiskarnam v Ljubljani in naj vlada čim hitreje ukrene potrebno, da se potolaži razburjenje in ozlovoljenje, ki je zavladalo med slovenskim prabivalstvom te državne polovice radi silovlade v Hrvatski.

Utemeljuje svoj predlog je poslanec Biankini v dolgem govoru slikal dogodke na Hrvatskem, ki so le posledica neprestanega kršenja zakonov in ki gredo le za tem, da se zapisane pravice Hrvatske branijo pred brutaliteto in šovinizmom Madjarov. Govornik je oistro kritikoval vse postopanje banovo, ki da hoče sedaj s krvjo doseči, kar ne more s korupcijo.

Radi budih napadov na bana je bil govornik pozvan na red.

Ministrski predsednik dr. Koerber je izjavil, da se drži stališča, da vladi ni iskati nikake ingerence na dogodke v oni drugi polovici. Zadovoljstvom more konstatirati, da so očitana nasproti avstrijskim oblastim absolutno neosnovana. Nč da ni res, da bi bil kdo radi dogodkov na Hrvatskem zaprt ali sodno zaslišan ali da bi se bila vršila kaka hišna preiskava. Res da je edino to, da se je državno pravdnistvo v Ljubljani bavilo z vprašanjem, kako stališče mu je zavzeti nasproti ščuvalnim spisom, o katerih se je mislilo, da so se izgotovili v Ljubljani. Ker se pa tega ni moglo dokazati, je izostalo vsako postopanje. Neki iz Zagreba v Ljubljano poslani varnostni organ, ni izvrševal nikake funkcije.

Ministrski predsednik je zavračal koončno napade na uradne funkcionarje v oni drugi polovici. Tudi mu ni nič znan o kakem usodnem npljivanju dogodkov na Hrvatskem na tostran ko polovico.

M-j govorom ministrskega predsednika so Jugoslovani in češki radikali barno protestirali. Začel je govoriti posl. Dyk.

Odlikovanje.

DUNAJ 19. (B.) Cesar je podelil izrednemu odposlanecu in pooblaščenecu na cesarskem kitajskem dvoru, Morieu baronu Czikauu veliki križ Fran Josipovega reda, sekijskemu načelniku v ministerstvu za železnice, Maksu vitezu Piehlerju, povodom zaprosenega umirovljenja v pripoznanje mnogoletnega službovanja komanderski križ Leopoldovega reda in opatu cistercijskega samostana v Zwettlu, Röslerju, zvezdo h komturstvu križu Fran Josipovega reda.

Sprememba na vodstvu državnih železnice v Trstu.

DUNAJ 19. (B.) Cesar je imenoval ravnatelja državnih železnice, Arturja barona Borovicko ministrjalnim svetovalecem v ministerstvu za železnice. Ravnateljem državnih železnice je cesar imenoval vladnega svetovaleca Rudolfa Amberga, podelivši mu ob enem naslov dvornega svetnika.

Kriza v Srbiji.

SREDEC 19. (B.) Novo ministerstvo se baje sestavi tako-le: General v rezervi, Petrov, predsedništvo in vnanje stvari; Petkov, notranje stvari; Genadjev, pravosodje; profesor Šišmanov, pouk; ravnatelj poljedelske blagajne Manušev, finance; polkovnik Savov, vojno; Popov, javna dela in začasno trgovino.

Izdajatelj in odgovorni urednik FRAN GODNIK.

Lastnik konsorcijs lista „Edinost“.

Natisnila tiskarna konsorcijs lista „Edinost“ v Trstu.

✚ Zahtevajte ✚

bogato ilustrovani cenik pariškega blaga od gumija, ki obsega jako zanimive novosti ter se pošilja gratis in franco.

Gummiwaaren Etablissement J. Schwarzmande
L. DUNAJ, Rothenthurmstrasse 16.

ri svetem Antonu Padovanskem.

Prva zaloga cerkvenih oblek in nabožnih stvari.

Trst, Via Muda vecchia št. 2. (za mestno hišo).

Dobi se bogata izbira pianet, dalmatik, pluvial, kumeral, roketov, kvadratov, kolarjev Leo, prsnikov, misalov, brevirjev, ritualov, diuraov in neštevilno nabožnih različno fino vezanih knjig, svečnikov, križev, svetilnic, keliho, ciborjev se srebrno kupo.

Jedina zaloga za celo Primorje kipov v vsakovrstni velikosti in kvaliteti, umetniško delo v romanskem kartonu, priporočljivih posebno za vlažne cerkve.

Zaloga sveč in čistega čebelnega voska kakor tudi mešane sveče I. in II. vrste, podob, vencev, križev in avetnij vsakovrstnih.

Lastna izdelovalnica palm iz umetnih cvetlic in vsakovrstnih drugih del spadajočih k bogočastju, izvršijo se vezanja (ricami) najfinejša za zastave, pregrinjala idr.

Popravlja se vsakovrstne stvari za ceno, pri kojoj je izključena vsaka konkurenca.

Naročitve se izvršijo točno in hitro.

Ob nedeljah in praznikih je prodajalnica zaprta.

Z odličnim spoštovanjem

Anton J. Vogrič.

Ivan Semulič

v Trstu, Piazza Belvedere (nova hiša)

priporoča slavnemu občinstvu v Trstu in okolici kakor tudi po deželi, svojo

bogato zalogo pohištva.

V zalogi ima vsakovrstno pohištvo najfineje in drugih vrst iz trdega in belega lesa. Volnene postelje in prodaja volne v vsaki množini. Cene so zmerne in postrežba točna in poštena.

TRGANJE

v rokah in nogah preneha vsakomu v treh dneh ako se posluži antirheuminega mazila. Cena steklenice s točnim navedilom in s poštnino, ako se denar naprej pošlje, gld. 1.20.

KAŠELJ

preneha ako se uporabi steklenico trpotčevega soka in francoskega čaja. Cena s poštnino ako se denar naprej pošlje gld. 1.40. Pri zastavitih bolečinah treba nadaljne troške.

ŽIVOTNI BALZAM

SALVATOR

On čisti kri ter je najbolje zdravilo za notranje in vnanje bolezni.

Cena omotu 12 steklenič 2 gld. 50 nvč., 24 steklenič 4 gld. 50 nvč., s poštnino, ako se denar naprej pošlje lekarni „SALVATOR“ v Varaždinu (Hrvatsko).

EPICARIN

LILJANOVA POMADA

TRGOVINA Z MANIFAKTURNIM BLAGOM

Anton Sancin pok. Frana

TRST. — Ulica Barriera vecchia št. 10. — TRST.

Priporoča velik izbor:

sraje belih ali barvanih za moške, ovratnikov, zapestnic, kravat zadnje novosti, perkalja, satina, najlepšega in izbranega cefirja ter razno perilo. Veznine in modere. Snovij iz priste volne in v vseh barvah za obleke za gospe. Blago za delavske hlače in Jako znižane cene! izdelki za delavce. Jako znižane cene!

Gustav Bonazza

v Trstu, Piazza Barriera vecchia, (vogal Androna dell' Olmo).

Velika zaloga pohištva, ogledal, okvirjev in tapearij.

— Popolno opremljene sobe. — Konkurenčne cene.

Naročbe se dostavijo razven embalaže franco na kolodvor ali brod v Trstu.

Albert Brosch

TRST - Ul. S. Antonio 5. - TRST

kožuhar in izdelovalec čepic.

ODLIKOVAN NA RAZSTAVI v Trstu 1882.

Velika zaloga kožuhovine in čepic za civilne in vojaške osebe.

Izrjuje vse poprave najhitreje in ekonomično. Shranjuje kožuhovino in misko obleko ter jamči za vsako škodo proti molem in ognju.

Nova manufakturna prodajalnica

Cobau & Gentili

ulica delle Poste št. 8

ogel ul. Valdirivo.

Z ozirom na nakup velikanske množine blaga za sezono, ponujava: Cefir, priste barve po nvč. 16 m.

Perkal v modernih risanjih 16

Kotenina navadna 14

Kotenina 78/100 20

Platno angl. 78/100 17

Žepne rute 4

VELIK IZBOR:

moških in ženskih srajc, nogavic, snovij, dežnikov ter drobnarij.

!! V korist !!

„Osrednji šolski Matici“

Humpuleška sukna

— in lodni. —

Moderno blago za obleke iz čiste ovčje volne po nizkih cenah priporoča

Karol Kocian

tovarna sukna

Humpolec

Češko

Uzorci zastoj in franco.

MUZIKALIJE-

Katalogi za

Klavir

Harmonium

Gosli

Cello

Citre

Komorno godbo

Orkester

Kitaro

Pesmi

Humoristiki

Zbore

Duette, Tercete

Dela za učenje

itd. razpošilja

brezplačno

in franco

OTTO MAASS

Zaloga Muzikalij DUNAJ VI/2, Mariahilferstrasse 91

A. BUCHBINDER

TRST. — ulica Riborgo št. 27. — TRST.

Raznovrstna zaloga ogledal in okvirjev tapearij vseh vrst, ročnih kovčkov in velikih kovčkov vseh vrst po načrtih železnice. Naročbe sprejema za kompletne sobe toli v mestu koli za odpošiljanje po železnici ali morju.

Glavni zastop za Trst, Kras, Goriško, Istro, Dalmacijo in Tirolsko zavarovalnega društva na življenje in rente

GLOBUS

centralno ravnateljstvo na Dunaju
I. Franz-Josefs-Quai št. 1a (v lastni hiši).

Popolno vplačana glavica 2.000.000 K, ustanovljena od dunajkega bančnega društva in bavarske hipotekarne in menične banke v Monakovu.

Sprejema zavarovanja na življenje v raznovrstnih kombinacijah in proti nizkim premijam. Specijalno zavarovanje otrok brez zdravniškega ogleda, izplačavi v slučaju ženitve ali prehoda v vojaške zavarovani znesek proti malemu odbitku pred pretekom zavarovalne dobe.

Glavni zastop v Trstu, Corso tš.
7. Telefon 469.

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“ v LJUBLJANI

Polnovplačani akcijski kapital

K 1.000.000

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu izrebanju.

Špitalske ulice šte. 2.

Zamenjava in eskomptuje

izrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Vinkuluje in divinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic.

Daje predujme na vred. papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi

Borzna naročila.

Podružnica v Spljetu

(Dalmacija.)

Denarne vloge vsprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.